

MINDAUGAS RAGAIŠIS

Vilniaus šv. Juozapo kunigų seminarija, Lietuva
Vilnius St. Joseph Priest Seminary, Lithuania

SAKRAMENTAI IR EVANGELIZACIJA

Sacraments and Evangelization

SUMMARY

Evangelization is ingenuously related to sacraments. The faith, that arises out of evangelization is strengthened and supported by acceptance of sacraments. Also sacraments contain evangelization in itself. They witness and proclaim God's mercy and wish to give salvation. They manifest and support the heart's adherence to the faith message. They oblige evangelization service and give willingness and strength to its fulfillment.

SANTRAUKA

Evangelizacija yra nukreipta į sakramentus. Evangelijos žinios priėmimu užgimęs tikėjimas paprastai yra sutvirtinamas bei palaikomas paskirų sakramentų priėmimu. Sakramentai taip pat turi evangelizacinį matmenį. Jie liudija ir skelbia Dievo gailestingumą bei norą dovanoti išganymą, išreiškia bei įgyvendina širdies pritarimą tikėjimo žinia, įpareigoja evangelizavimo tarnystei ir suteikia ryžto bei jėgų ją vykdyti.

ĮŽANGA

Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad tarp sakramentų ir evangelizacijos nėra tiesioginės sąsajos. Tikėjimas laikomas būtina sąlyga sakramentų priėmimui. Be jo negalima priimti nei krikšto¹, nei sutvirtinimo, nei eucharistijos, nei jokio kito iš septynių sakramentų. Taigi, turint omenyje sakramentus priimančius asmenis, apie evangelizavimą griežta prasme kal-

bėti negalime. Jei kas pageidauja priimti sakramentus, tai galima suponuoti, kad jau yra įvykęs bent menkas sąlytis su tikėjimu. Evangelizacija gi reiškia Evangelijos skelbimą jos nepažįstantiems. Kaip nurodo popiežius Pauliaus VI apaštaliniamė paraginime *Evangelii Nuntiandi*, ji apima daugiau nei tik doktrinos perteikimą ir aiškinimą: „Evange-

RAKTAŽODŽIAI: Bažnyčia, sakramentai, evangelizacija, tikėjimas.

KEY WORDS: Church, Sacraments, Evangelization, Faith.

lizacija turi pasiekti gyvenimą: gamtinį, kuriam ji suteikia naują prasmę, atskleidama Evangelijos horizontą, ir atngamtinį <...>. Ši atngamtinį gyvenimą išreiškia septyni sakramentai ir jiems būdingas nuostabus malonės bei šventumo spinduliavimas. Tad evangelizacija tampa pilnatviška tada, kai įgyvendina kuo artimiausią santykį arba, dar tiksliau, nepertraukiamą sąveiką tarp žodžio ir sakramentų.⁴² Evangelizacija turi vesti prie sakramentų priėmimo, kuriuo būtų išreikštas ir įgyvendinamas tikėjimo ryšys, atsiliepta į išgirstą Dievo žodį. Ji turi paruošti šiam žingsniui. Popiežius Pranciškus apaštaliniam paraginime *Evangelii Gaudium* rašo, kad pirmasis skelbimas turi duoti pradžių ugdymo ir brendimo keliui. Kur pirma žmogiškų

pastangų visuomet eina Dievo dovanojamas įvaikinimas ir malonės iniciatyva, įgalinanti nuolatinį Dievui patinkantį ir garbę jam teikiantį pašventinimą³.

Visgi ne tik šia prasme galime kalbėti apie evangelizacijos ir sakramentų sąsają. Daugiau galimų sąlyčio taškų atskleisti mums padės detalesnis žvilgsnis į evangelizaciją. Jau minėtas popiežiaus Pauliaus VI apaštaliniam paraginime *Evangelii Nuntiandi* pristato evangelizaciją kaip procesą, kuriame galima išskirti keturias pakopas. Tai būtų gyvenimo liudijimas, tiesiogiai reiškiamas tikėjimo skelbimas, širdies pritarimas ir postūmis apaštalauti. Pasiremdami paminėtomis pakopomis, tolesniame dėstyme sieksime išryškinti ir detaliau aptarti sakramentų evangelizacinį matmenį.

GYVENIMO LIUDIJIMAS

Evangelii Nuntiandi gyvenimo liudijimas apibūdinamas kaip pradinė evangelizacijos pakopa, tylus, bet labai galingas ir veiksmingas Gerosios Naujienos skelbimas. Jis vyksta gyvenant artimo meile; taip pat visiškai paprastai bei spontaniškai išreiškiant savo tikėjimą vertybėmis, pranokstančiomis visiems įprastas, paliudijant viltį, nukreiptą į kažką, kas neregima ir ko nedrįstum net įsivaizduoti. Visa tai kelia klausimus: kodėl jie tokie? kodėl jie taip gyvena? kas juos įkvepia? kodėl jie yra tarp mūsų?⁴, žadina susidomėjimą krikščionišku tikėjimu. Minėtas gyvenimo liudijimas vyksta ne vien asmeninėje plotmėje, bet jį taip pat pateikia ir visa Bažnyčia. Švęsdama sakramentus, ji liudija išskirtinį ir neatšaukiamą Dievo palankumą žmogui. Kartu su kardinolu

Johnu Henry Newmanu čia galime įžvelgti net tam tikrą įsikūnijimo analogiją. Minėtas autorius įsikūnijimą suvokia kaip centrinį krikščionių tikėjimo mokymo principą, kuriame visa turi savo centrą. Įsikūnijimas apima visą Kristaus įvykį nuo žmogystės prisiėmimo iki kančios ir prisikėlimo. Taip pat istorinei poveikynei Kristaus įvykio plėtotei, vykstančiai veikiant Šventajai Dvasiai, būdinga analogiška dvejopa dieviška – žmogiška struktūra. Ji atsispindi Bažnyčios esmėje ir pagrindiniuose jos saviraiškos būduose: mokyme, kur Bažnyčia kaip regimai tikinčiųjų bendruomenei vykstant skelbimo tarnystę aktyviai dalyvauja Šventoji Dvasia, kuri įkvepia ryžto bei drąsos, apsaugo nuo klaidų; šventinime, kur malonės dovanos perteikiamos per

šąsąją su materialiai regimais ženklais (ypač tai ryšku sakramentuose); tikėjimo realizavime krikščioniškame gyvenime, kur sekimo Kristumi įgyvendinime reiškiasi ir malonės veikimas. Kalbant konkrečiai apie sakramentus, šie yra suprastini kaip keliai, kur per visas kartas pratęsimas Dievo įsikūnijimas žmonijos istorijoje. Sakramentai – panašiai kaip ir istorijoje gyvenęs ir veikęs Jėzus Kristus – yra pojūčiais apčiuopiami Dievo palankumo ženklai, per kuriuos, kaip kad, pavyzdžiui, krikšto vandenį, veikiant Šventajai Dvasiai, išgydyti ir pašventinti tampame jo mokiniais⁵. Taip jie regimu ir apčiuopiamu būdu liudija Dievo palankumą ir maloningumą.

Karlas Rahneris šioje sąsajoje kalba apie Bažnyčią kaip išliekančią Dievo savęs perteikimo Jėzuje Kristuje prezenciją⁶. Omenyje turima prezencija čia reiškia daugiau, nei kokio nors dalyko, informacijos ar sugebėjimų perteikimą. Ji yra Dievo būtis atskleidimas. Sakramentai šiame kontekste atitinkamai suvokiami kaip Kristaus išganingo veikimo, kaip šis reiškiasi Bažnyčioje, suindividualinimas pavienio žmogaus gyvenime. Čia žmogui užtikrinamas Dievo palankumas konkrečioje jo gyvenimo tikrovėje⁷. Rahneris rašo: „Kai Bažnyčia egzistencialiai lemtingose žmogaus [gyvenimo] situacijose išreiškia save pavieniam asmeniui visu savo angažavimusi kaip pamatinis sakramentas, kaip pamatinis pergalingas Dievo užtikrinimas pasauliui, tuomet turime

tai, ką įprastai vadiname krikščionių sakramentais – paskirais sakramentais.“⁸ Taigi sakramentai liudija Dievo norą dovanoti save žmogui. Ir tai nepasilieka bendro, abstraktaus pažado lygmenyje. Dievas nori išganingai veikti konkrečiose žmogaus gyvenimo situacijose, ar tai būtų gimimas, liga, ar išpareigojimas tam tikram luomui. Atitinkamai sakramentai ne tik informuoja apie išganingą Dievo veikimą, bet ir jį realizuoja, įgyvendina tai, ką ženklina. Jie yra su gilesne tikrove susiejantys simboliai, kurių veiksmingumas paremtas ne mechaniniu veikimu, bet asmenišku Dievo savęs perteikimu Jėzuje Kristuje⁹.

Vis dėlto reikia pripažinti, kad mūsų aptartas sakramentinės Bažnyčios gyvenimo tikrovės liudijimas netikinčiam žmogui neretai išlieka sunkiai atpažįstamas. Toliau regimo sakramentinio ženklo šis įprastai nepajėgia pažvelgti, nes Jėzaus Kristaus artumas, jo veikimas čia yra pridengtas ir priklauso slėpinio sričiai. Ir kad galėtų įvykti asmenišką susitikimą su Dievu, atitinkamai yra reikalingas tikėjimas. Regimas, apčiuopiamas sakramentinis ženklas kaip simbolis, kaip kad nurodo ir pati šio žodžio reikšmė, regimai neatskleidžia visumos ir nurodo tik dalį, tik patį vyksmo kraštėlį¹⁰. Tačiau ir tai jau, kaip jau buvo minėta, skatina kelti klausimus: kas ten vyksta? kodėl priiminėjami sakramentai? ką jie suteikia žmogui? Ir toks domėjimasis gali būti sąlyčio su Gerąją Naujiena pradžia.

ŽODŽIO SKELBIMAS

Anot *Evangelii Nuntiandi*, gyvenimo liudijimo niekada nepakaks. Net puikiausias liudijimas pasirodys neveiks-

mingas, jeigu nebus paaiškintas, pagrįstas ir išskleistas aiškiai ir nedviprasmiškai skelbiant Viešpatį Jėzų. Geroji Nau-

jiena, skelbiama liudijant gyvenimu, anksčiau ar vėliau turės būti skelbiama gyvenimo žodžiu¹¹. Sakramentų ryšys su skelbimu ryškus jau iš to, kad čia liturginių apeigų metu yra skaitomas ir skelbiamas Dievo žodis. Taip pat žodis – arba, pasakant teologine terminija, forma – padaro regimą sakramentinį ženklą – atitinkamai materiją – veiksmingu, perteikiančiu Dievo malonę. Skelbimas čia reiškia daugiau, nei tik katechetinį pamokymą ar katechetinį sakramentinio ženklo paaiškinimą. Žodžio liturgijai bei sakramentų žodžio elementui šiuolaikinėje teologijoje priskiriama išganinga reikšmė, pabrėžiama, kad tokiu būdu save sudabartina bei perteikia Dievas¹². Kaip pagrįstai nurodo Otto Semmelrothas, sakramente žodis reiškia ne tik skelbiamą Dievo žodį, bet ir Bažnyčios atsaką į jį, maldą vienybėje su įsikūnijusiu Dievo Sūnumi. Sakramentai yra neterpiškai susiję su Kristaus auka, įkūnijančia aukštyn kylantį kūrinijos atsaką į Dievo žodį¹³. Tai žodis, kuris ne tik prakalbina, bet ir įtraukia, įjungia į Bažnyčios visumą. Visa tai galima nesunkiai susieti su evangelizacija. Nors šioje vietoje reikia pakartoti tai, į ką jau buvo nurodyta straipsnio pradžioje, jog sakramentus paprastai priima ir jų šventime dalyvauja tikėjimą turintys asmenys. Vis dėlto mūsų laikais neretai pasitaiko, kai į krikšto, pirmos Komunijos ar santuokos šventimą pakviečiami netikintys ar nuo tikėjimo nutolę giminaičiai ar draugai. Tokiu atveju skelbiamas ar sakramente išganingai veikiantis žodis gali paliesti juos ir paskatinti susidomėti tikėjimu.

Kiek gilesnę skelbiamo žodžio sąsają su sakramentais atskleidžia vadinamoji

mistagoginė prietis. Čia turima omenyje mistagogija nėra visiškai tolygi ansktyvojoje Bažnyčioje vyravusiai šios sąvokos sampratai, kur ji buvo daugiau siejama su katecheze ir iš esmės reiškė įvedimą į sakramento slėpinį. Pavyzdžiui, Klemensas Aleksandrietis šia prasme pristato Kristų kaip didįjį mistagogą, kuris įveda ir palaiapsniui pašvenčia į „didžiuosius“ ir „mažuosius“ amžinosios tiesos slėpinius¹⁴. Ruošimas sakramentams atitinkamai reiškė mistagoginį jaugimą į Kristaus slėpinį. Didžiosios IV šimtmečio katechezės, kaip antai Kirilo Jeruzaliečio (+386), Ambrozijaus Milaniečio (+397), buvo atliekamos jau suteikus įkrikščioninimo sakramentus. Už to slypi samprata, jog slėpinys, prieš jį aiškinant, pirma turi būti patiriamas. Per ankstyvas paaiškinimas – kaip buvo anuo metu mokoma – gali sumažinti krikštijamojo atvirumą vyksmui bei slėpinio patyrimui¹⁵.

Karlas Rahneris kalba apie „naująją mistagogiją“. Ji čia taip pat suprantama kaip įvedimas į slėpinį, bet kiek kita prasme. Antropologiniame mokyme Rahneris pabrėžia žmogaus atvirumą transcendentijai. Šitaip nurodoma, kad žmogus gali pažvelgti toliau, nei kad siekia jis pats ir jo ribotas pasaulis¹⁶. Dievas yra tikrovė, su kuria jis susiduria. Taigi atitinkamai ateizmas, skeptiškas pozityvizmas, susiaurinąs žmogų vien iki gamtos mokslams prieinamų duomenų ir absoliutaus Dievo tolumo, yra klaidingi, nepajėgūs pažinti žmogaus ir jo tikrovės¹⁷. Šią pamatinę duotybę žmogus yra pajėgus patirti, pirmiausia padedamas savo subjektyvios savimonės. Ir toks „trans-

cententalus potyris“ nėra kažkas, kas būtų priešinga kasdieniams patyrimams. Maža to, jau kasdieniuose potyriuose pavienis žmogus netiesiogiai, numanomai ir netematizuotai prisiliečia prie būties pagrindo, prie Dievo¹⁸. Tai net „nepriklauso nuo to, ar tai, su kuo yra susijęs, mūsų vadinamas ar nevadinamas Dievu, ar jis sąvokomis apibrėžiamas ir perkeliamas į teorinį teiginį apie Dievą, ar ne, ar žmogus laisvai su juo tapatinasi, ar jį atmeta, išstumia, palieka nuošalyje. Dievo potyris, kurį čia turime galvoje, nėra vėlesnė emocinė reakcija į teorinį, iš išorės indoktrinuotą mokymą apie Dievo buvimą ir esybę, šis potyris yra už tokį mokymą pirmesnis, mokymas šiuo potyriu remiasi ir dėl šio potyrio darosi suprantamas. Šis Dievo potyris nėra ‚mistikų‘ privilegija, jis duotas kiekvienam žmogui, nors jo reflektavimo galia ir aiškumas esti labai skirtingi“¹⁹. Dievas čia sutinkamas, kaip pats savyje paslėptas, asimptotinis potyrio „kur link“, duotas neribotai pažįstančios dvasios dinamikai ir laisvei²⁰. Tai giliausias slėpinys, į kurį žmogus nukreipiamas ir jame panardinamas, kai patiria savo egzistencijos slėpiningumą. Ši prielaida – be kita ko – leido išplėtoti „anoniminių krikščionių“ sampratą. Vis dėlto dažnu atveju žmogų reikia įvesti į šiuos potyrius, įvesti į jo būties slėpinį. Tai ir yra mistagogija²¹. Nuo jos priklauso labai daug: anot Rahnerio, pavienis žmogus tikintis gali būti tik tuomet, jei jis iš tiesų turėjo tikrus ir asmeniškus religinius potyrius. Taigi mistagogijoje reikalą turime – kaip jau minėta – ne su „katekizmo žinių išmokymu“, bet su pavienio žmogaus

įvedimu į Dievo potyrio netarpiškumą²². Pakreipti į šį kelią galima nurodant, mėginant atkreipti į jį dėmesį, kad tas ar kitas asmuo pats savyje atrastų tai, ką galima rasti tik tada ir tik todėl, kai ir kad tatau jau turima²³. Čia savo vietą turi taip pat ir sakramentai. Jie tiesiogiai ir netiesiogiai įveda į slėpinį bei interpretuoja žmogiškąją gyvenimo tikrovę; per regimus kasdienio gyvenimo ženklus leidžia išgyventi išganingos malonės prisilietimą ir šitaip patirti Dievo veikimą savo gyvenime. Atitinkamai ir ruošimas sakramentams suprantamas kaip palydėjimas, įvedimas į naujas tikėjimo patirtis. Sielovadininkas čia veikia ne vien kaip sakramento perteikėjas, bet kaip viso sakramentinio vyksmo palydėtojas, pagelbstintis patirti sakramente veikiantį Dievą²⁴. Beje, dabartiniu metu neretai ruošti sakramentams tenka tuos, kuriems tai yra pirmas rimtesnis sąlytis su krikščionybe. Taip pat nemaža yra tokių, kurie, nors ir būna priėmę krikšto sakramentą kūdikystėje ar vaikystėje, tačiau tėvų bei krikšto tėvų nebuvo supažindinti su tikėjimu ir neišmokyti jo praktikuoti. Tad žodžio skelbimas ruošiant sakramentams dažnu atveju čia yra evangelizacinio pobūdžio ir turi atitinkamai ne tik perteikti tikėjimo tiesas ar jas pagilinti, bet kviesti tikėjimu atsiliiepti į išgirstą žinią. Užduotis skelbti Žodį mūsų aptariamame kontekste reiškia pavienio žmogaus turimų „religinių“ patirčių, kurios dažniausia yra neapibrėžto, tačiau įpareigojančio pobūdžio, konfrontavimą su krikščionių tradicijos patirčių ir aiškinimo modeliais. Tokiu būdu prie jų pradinio konteksto prijun-

giamas Jėzaus Kristaus žinios kontekstas. Abu kontekstai susiduria²⁵. Tai leidžia pažvelgti giliau ir plačiau. Šitaip skelbiama žinia gali būti išgirsta ir pri-

imta ne kaip tiesa iš išorės, neturinti nieko bendro su gyvenimo realybe, bet tai, kas paliečia iš vidaus, perkeičia ir suteikia prasmę.

PRITARIMAS ŠIRDIMI

Kaip nurodoma *Evangelii Nuntiandi*: „Skelbimas iki galo išskleidžiamas tada, kai išgirstamas, priimamas bei pasisavinamas ir paskatina asmenį, kuris jį taip priima, pritari jam širdimi. Pritarti tiesoms, Viešpaties apreikštoms iš gailestingumo, negana to, pritari jo siūlomai gyvenimo – nuo dabar kitokio – programai.“²⁶ Taigi reikia pritari tikėjimui ne tik protu, bet ir širdimi, t. y. visa savo esybe. Tai apima ir gyvenimą pagal tikėjimą, ir juo paremtą naują požiūrį į pasaulį, aplinkinius bei save. Reikia iš naujo įvertinti ligšiolinį gyvenimą, santykius ir siektus tikslus. Minėtas pritarimas, kaip toliau rašoma cituotame *Evangelii Nuntiandi* numeryje, negali likti abstraktus ir bekūnis, konkreti jo išraiška yra įstojimas į tikinčiųjų bendruomenę. Ir čia sakramentams priklauso ypatingas vaidmuo. Jie užtvirtina širdies pritarimą tikėjimui bei įtraukia į tikinčiųjų bendruomenę. Katalikų Bažnyčios katekizmas, pasiremdamas Vatikano II susirinkimo konstitucija apie šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, sakramentus vadina „tikėjimo sakramentais“, nes jie ne tik remiasi tikėjimu, bet tą tikėjimą žodžiais ir daiktų bei veiksmų kalba gairina, stiprina ir išreiškia²⁷. Ypatingas vaidmuo čia priklauso įkrikščioninimo sakramentams. Kaip jau nurodo pats jų pavadinimas, jie įveda mus į krikščionišką gyvenimą, o tuo pačiu ir į tikinčiųjų

bendruomenę. Ryškiausiai mūsų aptariamas širdies pritarimo aspektas išryškėja ir būna išreiškiamas, kai minėtų sakramentų priėmimui paruošia ir į jį įveda katechumenatas. Katechumenato praktikos ištakos siekia pirmųjų amžių Bažnyčią. Anuomet tikėjimo perteikimas daugiausia vyko visuomenėje, priešiškoje krikščionybei ir jos mokymui. Tikėjimo praktikavimas buvo varžomas ir galėjo užtraukti tai darančiam įvairias bausmes net iki kankinimų. Atitinkamai krikščionybės priėmimas reikalavo tvirto ir sąmoningo asmeninio apsisprendimo. Čia trejus metus trunkantis katechumenatas vaidino esminį vaidmenį. Jis palaipsniui įvesdavo į tikėjimą ir į Bažnyčios tikėjimo išpažinimą²⁸. Ruošimas čia vyko dviem kryptimis: buvo mokoma perimti krikščionišką gyvenimo būdą ir dalyvauti liturgijoje bei susipažinti su krikščionių tikėjimu. Atitinkamai pradžioje kandidatai būdavo apklausiami apie jų noro tapti krikščionimi motyvus. Užsiimantys krikščionių moralei priešinga veikla (pavyzdžiui, prostitutės, stabdirbiai, gladiatoriai) turėjo jos atsisakyti. Tuomet jiems pamažu buvo pristatomas tikėjimo turinys, atskleidžiant taip pat išganymo istoriją, idant taip besiruošiantieji krikštui pažintų Dievo meilę ir būtų skatinami atsakyti į ją meile²⁹. Katechumenato užbaigiamoje fazėje buvo ištiriamas jų gyvenimo pokytis, t. y. „ar jie

garbingai gyveno katechumenato metu, rėmė našles, lankė ligonius ir ar darė visų rūšių gerus darbus³⁰. Taip pat kandidatams po atitinkamų katechezijų buvo įteikiamas Tikėjimo išpažinimo bei *Tėve mūsų* tekstai ir įpareigojama juos išmokti mintinai. Atitinkamai ir krikšto liturgijoje buvo pabrėžiamas perimto tikėjimo paliudijimas, atsiliepiant „tikiu“ į pagrindinius tikėjimo teiginius bei įsipareigojimas naujam gyvenimui atsižadant pagal šį mokymą blogio, jo darbų bei vilionių. Taip buvo užtvirtinamas širdies pritarimas tikėjimui bei naujo gyvenimo stiliaus perėmimas. Vėliau, krikščionybei gavus laisvę ir visuomenei vis labiau tampant krikščioniška, pamažu pradėjo nykti ir katechumenatas³¹. Paruošimas įkrikščionimui dabar vis labiau apsiribojo tuo, kas iki tol sudarė antrąjį katechumenato

etapą³², netarpišką pasiruošimą krikštui su aiškiai išreikštu pritarimo tikėjimui pareiškimu bei įsipareigojimu naujam gyvenimui atsižadėjus blogio. Iki šiol krikšto apeigose yra išlikę minėti aspektai. Jie akcentuojami ir rengimo įkrikščionimui procese, kur, beje, vėl skatinamas katechumento praktikos sugražinimas³³.

Taip pat ir gydančiųjų sakramentų (atgaila bei ligonių patepimas) atveju išlieka stiprus ryšys su širdies pritarimu tikėjimui bei išitraukimo į tikinčiųjų bendruomenę įgyvendinimu. Jie atkuria nuodėmės ar ligos nutrauktą arba apsunkintą ryšį ne tik su Dievu, bet ir su tikinčiųjų bendruomene. Paminėtas aspektas ryškus ir tarnavimo bendruomenei sakramentuose (kunigystė, santuoka). Per juos minėta bendrystė yra palaiškoma bei plėtojama.

ĮPAREIGOJIMAS EVANGELIZUOTI

„Galiausiai, – anot *Evangelii Nuntian-di*, – evangelizuotasis pats ima evangelizuoti kitus. Tai tiesos kriterijus, evangelizacijos tikrumo patikrinimas; neįmanoma įsivaizduoti, kad asmuo priimtų Dievo žodį bei atiduotų save Karalystei, netapdamas tuo, kuris tai liudija ir skelbia.“³⁴ Tas, kuris visa širdimi ir visu gyvenimu priėmė tikėjimą, negali užsi-skęsti privačioje tikėjimo praktikoje, rūpintis tik savo sielos išganymu. Išgirsta ir priimta Geroji Naujiena nenori pasilikti privatumo sferoje. Ji ragina ją priėmusįjį liudyti ir skelbti. Nuo dabar šis savo gyvenimu turi atspindėti tikėjimo svarbą ir grožį. O žodžiais nebijoti skelbti Evangelijos žinios ne tik tarp bendra-

minčių ar artimųjų, bet ir ten, kur gali susilaukti priešiško ar pašaipų. Tam reikia ne vien ryžto, bet ir drąsos. Čia vėlgi sakramentai vaidina svarbų vaidmenį. Jų veikimas neapsiriboja pavienio tikinčiojo įtraukimu į privatų santykį su Dievu. Sakramentai labai radikaliai įtraukia į Bažnyčią ir jos misiją. Jie stato Bažnyčią, kai pavienius tikinčiuosius įgalina išganingai Bažnyčios tarnystei. Šia prasme niekas sakramentų nepriima vien tik dėl savęs. Sakramentus mes pirmiausia priimame, kad išitrauktume į Bažnyčios sakramentą³⁵. Tai įpareigoja liudyti ir skelbti tikėjimą. Jie taip pat suteikia tam reikalingą pagalbą, perteikdami mums Šv. Dvasios dovanas. Ypatingai

čia išsiskiria sutvirtinimo sakramentas, kuris sustiprina tai, kas jau buvo pradėta krikšto sakramentu, t. y. sutvirtinamas ryšys su Bažnyčia ir atitinkamai stipriau įtraukiama į jos misiją, suteikiama jėgų ir tvirtumo išpažinti tikėjimą savo kasdienybėje, nepaisant galimų priešiškučių. Panašiai veikia ir kiti sakramentai. Kaip pavyzdį čia galima paminėti išpažintį. 2012 m. kalbėdamas Apaštalinės penitenciarijos organizuotų nuodėmklausių kursų dalyviams popiežius Benediktas XVI nurodė: „Tikrasis širdies atsivertimas, kuris glūdi tame, kad mes atsiveriame perkeičiančiam ir atgaivinančiam Dievo veikimui ir kuris yra veiklai skatinantis šaltinis, visų reformų pagrindas, veikia kaip autentiška evangelizavimo jėga. <...> Tik tie, kas leidžiasi iš pagrindų atnaujinami dieviškos malonės, gali vidujai išgyventi Evangelijos naujumą ir jį skelbti. Kuomet tikintieji, priimdami sakramentą, tikrai patiria Kristaus gailestingumą, jie tampa jo šventumo liudytojais, kas ir yra evangelizacijos tikslas.“³⁶ Panašiu būdu per ligonių patepimo sakramentą patyrę dieviškos malonės sustiprinimą ir pakeldami iš ligos kylančius išmėginimus bei sunkumus, vienydamiesi su kenčiančiu Kristumi, ligoniai taip pat liudija aplin-

kiniams Evangelijos žinios poveikį ir kviečia visiškai jai atsiduoti.

Beje, kaip taikliai pažymi kardinolas Gerhardas Ludwigas Mülleris, sakramentų poveikis neapsiriboja kultine – religine plotme. Jie paveikia visą žmogaus gyvenimo realybę. Todėl prieštarautų jų esmei, jei būtų bandoma, iškreiptai pasinaudojant jų kultine plotme, pateisinti ar palaikyti visuomenėje egzistuojantį išnaudojimą ir neteisingumą. Kaip išlaisvinančio Dievo veikimo žmoguje išraiška, ženklas ir įrankis sakramentai įpareigoja prisidėti kuriant ir įgyvendinant visuomenėje teisingumą, laisvę ir broliškumą³⁷. Kaip biblinis to pavyzdys gali būti pateiktas Mt 5, 23–24 randamas paraginimas: „Jei neši dovaną prie aukuro ir ten prisimeni, jog tavo brolis turi šį tą prieš tave, palik savo atnašą tenai prie aukuro, eik pirmiau susitaikinti su broliu, ir tik tada sugrįžęs aukok savo dovaną.“ Tokio pobūdžio religinę plotmę pranonstantis sakramentus priėmusiųjų liudijimas ypač veiksmingas mūsų laikais, kai tiesioginis tikėjimo liudijimas neretai sutinkamas gana įtariai. Žinoma, vien tokio liudijimo nepakanka, bet jis gali būti gera pradžia evangelizavimo veikloje. Jei jo trūksta, neretai visos kitos pastangos skelbti tikėjimą lieka bevaisės.

IŠVADOS

Evangelizacija susijusi su sakramentais ne vien ta prasme, kad yra nukreipta į sakramentus, kurių priėmimu paprastai užsibaigia evangelizavimo kelias. Daug daugiau sakramentai turi evangelizacinį matmenį. Jie liudija ir skelbia Dievo gailestingumą bei norą dovanoti išganymą,

išreiškia bei įgyvendina širdies pritarimą tikėjimo žiniai, įpareigoja evangelizavimo tarnystei ir suteikia ryžto bei jėgų ją vykdyti. Tad tarp sakramentų ir evangelizacijos egzistuoja abipusis ryšys: evangelizacija veda prie sakramentų, o sakramentai įkvepia ir palaiko evangelizaciją.

Literatūra ir nuorodos

- ¹ Kiek kitaip yra kūdikių krikšto atveju. Čia tikėjimą išpažįsta krikštijamojo tėvai ir krikstatėviai, kurie išpareigoja jį perteikti pakrikštytajam.
- ² Popiežius Paulius VI, *Apaštališkasis paraiginimas EVANGELII NUNTIANDI dėl evangelizacijos šiuolaikiniame pasaulyje*. Kaunas: Katalikų interneto tarnyba, 1999, n. 47.
- ³ Popiežius Pranciškus, *Apaštališkasis paraiginimas EVANGELII GAUDIUM apie Evangelijos skelbimą šiuolaikiniame pasaulyje*. Kaunas: Katalikų interneto tarnyba, 2014, n. 160, 162.
- ⁴ Plg. EVANGELII NUNTIANDI, n. 21.
- ⁵ Plg. John H. Newman, *Über die Entwicklung der Glaubenslehre*. Hrsg. v. J. Artz. Mainz: Matthias-Grünwald-Verlag, 1969, S. 281 ir t., cit. pagal Günther Biemer, *Symble des Glaubens leben, Symbole des Lebens glauben. Sakramentenkatechese als Lernprzefß*. Ostfildern: Schwabenverlag, 1999, S. 44 ir kt.
- ⁶ Plg. Eva-Maria Faber, *Einführung in die katholische Sakramentenlehre*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2002, S. 52.
- ⁷ Plg. Heribert Haslinger, *Sakramente – befreiende Deutung von Lebenswirklichkeit, Praktische Theologie, t. 2. Durchführungen*, Heribert Haslinger (sud.). Mainz: Matthias-Grünwald-Verlag, 2000, S. 171.
- ⁸ Karl Rahner, *Grundkurs des Glaubens. Einführung in den Begriff des Christentums*. Freiburg i.Br.: Herder, 1976, S. 398. Panašiai kalbama Vatikano II Susirinkimo dogminėje konstitucijoje apie Bažnyčią LUMEN GENTIUM. Čia Bažnyčia Kristuje įvardijama „tarsi sakramentas arba artimos jungties su Dievu ir visos žmonių giminės vienybės ženklas bei įrankis“. *Vatikano II susirinkimo nutarimai*. Vilnius: Aidai, 2001, n. 1.
- ⁹ Plg. Faber, p. 68.
- ¹⁰ Plg. ten pat, p. 69.
- ¹¹ Plg. EVANGELII NUNTIANDI, n. 22.
- ¹² Tokią pastabą pateikia kardinolas Gerhard Ludwig Müller, *Katholische Dogmatik. Für Studium und Praxis der Theologie*. Freiburg i.Br.: Herder, 2005, S. 647.
- ¹³ Plg. Otto Semmelroth, *Vom Sinn der Sakramente*. Frankfurt a.M.: Verlag Josef Knecht, 1960, S. 49s.
- ¹⁴ Plg. Klemensas Aleksandrietis, *Stromatas IV 3,1 ir 16,3*.
- ¹⁵ Plg. Franz-Josef Nocke, *Sakramententheologie. Ein Handbuch*. Düsseldorf: Patmos Verlag, 1997, S. 107.
- ¹⁶ Plg. Haslinger, p. 169–170.
- ¹⁷ Plg. Karl Rahner, *Dievo potyris šiandien*. Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2012, p. 15.
- ¹⁸ Plg. Stefan Knobloch, *Praktische Theologie. Ein Lehrbuch für Studium und Pastoral*. Freiburg i.Br.: Herder, 1996, S. 189.
- ¹⁹ Rahner, *Dievo*, p. 22s.
- ²⁰ Plg. ten pat, p. 23.
- ²¹ Plg. Haslingar, p. 172.
- ²² Plg. Karl Rahner, *Die grundlegenden Imperative für den Selbstvollzug der Kirche in der gegenwärtigen Situation. Handbuch der Pastoraltheologie, t. II/1*, F.X. Arnold et al. (sud.). Freiburg i.Br.: Herder, 1966, S. 269s, cit. pagal Knobloch, p. 189.
- ²³ Plg. Rahner, *Dievo*, p. 25.
- ²⁴ Plg. Haslinger, p. 181.
- ²⁵ Plg. Knobloch, p. 200.
- ²⁶ EVANGELII NUNTIANDI, n. 23.
- ²⁷ Plg. *Katalikų Bažnyčios katekizmas*. Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2012, n. 1123.
- ²⁸ Plg. Franz-Peter. Tebertz-van Elst, *Erwachsenenkatechese / Katechumenat. Neues Handbuch religionspädagogischer Grundbegriffe*. Gottfried Bitter et al. (sud.). München: Kösel-Verlag, 2002, S. 320.
- ²⁹ Plg. Biemer, p. 78.
- ³⁰ Ipolitas Romietis, *Apaštalinė tradicija, 20*, cit. pagal Nocke, 105.
- ³¹ Prie katechumenato praktikos sunykimu, žinoma, iš esmės prisidėjo ir tai, kad vis labiau ėmė įsigalėti kūdikių krikštas.
- ³² Plg. Biemer, p. 77.
- ³³ Toks pageidavimas išsakomas Vatikano II Susirinkimo konstitucijoje apie šventąją liturgiją SACROSANCTUM CONCILIUM nr. 64.66-69; taip pat dekretu dėl Bažnyčios misijinės veiklos AD GENTES nr. 3–14. Po susirinkimo parengtame ir išleistame Suaugusiųjų krikšto apeigyne katechumenatas vėl nurodomas kaip integrali parengimo krikštui dalis. Žr. *Suaugusiųjų įkrikščioninimo apeigos*. Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2016, nr. 68–239.
- ³⁴ EVANGELII NUNTIANDI, n. 24.
- ³⁵ Plg. Faber, p. 53.
- ³⁶ Benediktas XVI, < <https://de.zenit.org/articles/papst-beichte-ubt-bei-der-evangelisierung-schlussfunktion-aus/> > [žiūrėta 2016 11 12]
- ³⁷ Plg. Müller, 650.